



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Pavly Augustinové a soudců JUDr. Milana Štejra a JUDr. Vladimíra Krále rozhodl dne 29. února 2024 ve veřejném zasedání konaném poté, co Ústavní soud nálezem ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 1222/22, k ústavní stížnosti poškozené [jméno] [příjmení] (dříve poškozený [jméno] [příjmení]), narozené [datum], zrušil z rozsudku Vrchního soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 16. 12. 2021 č. j. 1 Tmo 11/2020-547, kterým bylo rozhodnuto o odvolání poškozené proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci jako soudu pro mládež ze dne 21. 4. 2020, č. j. 58 Tm 4/2019 – 324, výrok, kterým byla poškozená podle § 229 odst. 2 trestního řádu odkázána se zbytkem uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních,

takto:

při nezměněných výrocích z rozsudků Vrchního soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 23. 6. 2020, č. j. 1 Tmo 11/2020-397, a ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 Tmo 11/2020-547, o tom, že mladistvý [jméno] [jméno] je podle § 228 odst. 1 trestního řádu povinen nahradit poškozené [jméno] [příjmení] (dříve poškozený [jméno] [příjmení]), narozené 10. 6. 2006, k rukám její zákonné zástupkyně [jméno] [příjmení], narozené 15. 12. 1970, bytem Rumburská 252/2, Praha 9, nemajetkovou újmu ve výši 150 000 Kč, se mladistvému [jméno] [jméno] podle § 228 odst. 1 trestního řádu ukládá povinnost nahradit poškozené [jméno] [příjmení], narozené 10. 6. 2006, bytem Praha 9, Rumburská 252/2, dalších 150 000 Kč jako finanční satisfakci za způsobenou nemajetkovou újmu.

Podle § 229 odst. 2 trestního řádu se poškozená [jméno] [příjmení] odkazuje se zbytkem uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci jako soudu pro mládež ze dne 21. 4. 2020, č. j. 58 Tm 4/2019 – 324, byl mladistvý [jméno] [jméno] uznán vinným

proviněním znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea první i druhá, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a), písm. b) tr. zákoníku a podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 31 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen z. s. m.) byl odsouzen k trestnímu opatření odnětí svobody v trvání 2 let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku, § 82 odst. 1 tr. zákoníku a § 31 odst. 1 z. s. m. a § 33 odst. 1 z. s. m. podmíněně odložen na zkušební dobu 3 let. Poškozená [jméno] [příjmení] (tehdy poškozený [jméno] [příjmení]) byla podle § 229 odst. 1 tr. řádu odkázána se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Citovaný rozsudek napadli v zákonné lhůtě odvoláním mladistvý, který tak učinil prostřednictvím obhájce Mgr. Kamila Štěpánka, a poškozená, jejíž jménem opravný prostředek podala a odůvodnila zmocněnkyně [titul]. [jméno] [příjmení].

3. Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež z podnětu podaných odvolání ve veřejném zasedání konaném dne 23. 7. 2020 rozhodl rozsudkem č. j. 1 Tmo 11/2020-397 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a postupem podle § 259 odst. 3 tr. ř. mladistvého [jméno] [jméno] znovu uznal vinným, že v době od 25. 9. 2018 do 23. 11. 2018 v Praze, v ulici Ústavní č. 91, během své hospitalizace na oddělení dětské psychiatrie v pavilonu č. 28 Psychiatrické nemocnice Bohnice na pokojích č. 4 a č. 6 za účelem vlastního sexuálního uspokojení přinutil nezletilého poškozeného [jméno] [příjmení], narozeného [datum], jehož věk znal, přes jeho verbálně vyjádřený nesouhlas blíže nekonkretizovanou pohružkou, že, „mu něco udělá“, aby mu nejméně ve čtyřech případech [anonymizováno 56 slov] přidržel [anonymizováno 6 slov]; využíval přitom jak subtilní konstituce poškozeného, tak jeho zjevné poruchy pohlavní identity a poruchy autistického spektra, v jejichž důsledku měl poškozený významně narušené schopnosti orientace v sociálních situacích a nebyl v plné míře schopen chápat význam po něm požadovaného jednání, adekvátně na něj reagovat a bránit se mu. Takto vymezený skutek vrchní soud právně posoudil jako provinění znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea první i druhá, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a), písm. b) tr. zákoníku a mladistvého podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 31 odst. 1 z. s. m. i § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 33 odst. 1 z. s. m. odsoudil k trestnímu opatření podmíněného odnětí svobody na 18 měsíců se zkušební dobou v trvání 3 let.

4. V návaznosti na výrok o vině a doplněné dokazování k adheznímu výroku výsledkem matky poškozené vrchní soud oproti soudu prvního stupně, který poškozenou podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal s celým uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázal mladistvého k zaplacení peněžité satisfakce ve výši 75 000 Kč poškozené [jméno] [příjmení] k rukám její matky [jméno] [příjmení], a to za zásah do jejich osobnostních práv. Se zbytkem nároku na náhradu nemajetkové újmy, tj. s částkou 425 000 Kč, poškozenou podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal na občanskoprávní řízení.

5. Ústavní soud nálezem ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. II. ÚS 3003/20, k ústavní stížnosti poškozené zrušil z rozsudku vrchního soudu ze dne 23. 7. 2020 č. j. 1 Tmo 11/2020-397 výrok, kterým byla podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána se zbytkem uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, a vrchnímu soudu uložil, aby o zbytku nároku na náhradu nemajetkové újmy pro poškozenou znovu rozhodl.

6. Vrchní soud následně rozsudkem ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 Tmo 11/2020-547, přiznal poškozené [jméno] [příjmení] (ke změně křestního jména dítěte došlo na žádost jeho matky rozhodnutím občansko – správního odboru Úřadu městské části Praha 9 ze dne 2. 12. 2020 a vrchní soud ve shodě s Ústavním soudem respektuje to, že se poškozené dítě identifikuje jako žena) vůči mladistvému nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 150 000 Kč a se zbytkem uplatněného nároku ji znovu odkázal na občanskoprávní řízení. Ani toto navýšení ale Ústavní soud neshledal dostatečným a ke stížnosti poškozené nálezem ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 1222/22, opětovně zrušil v pořadí již druhý rozsudek vrchního soudu týkající se adhezního nároku, a to znovu ve výroku, kterým byla poškozená podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána se

zbytkem nároku na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. Vrchnímu soudu uložil, aby opětovně posoudil zbývající nárok poškozené a aby přiznanou finanční satisfakci za zásah do jejích osobnostních práv a s tím spojené duševní útrapy znovu navýšil, protože doposud přiznaná částka je excesivně nízká a neodpovídá velmi specifickému postavení poškozené, která je zvláště zranitelnou obětí násilného sexuálně motivovaného provinění, které na ní bylo spácháno ve věku pouhých 12 let, a jejíž bezbrannost a zranitelnost je zvyšována tím, že se neidentifikuje se svým mužským pohlavím a byla u ní diagnostikována vývojová vada – porucha autistického spektra, v důsledku čehož je narušená její schopnost orientace v sociálních situacích a schopnost jim porozumět (Aspergerův syndrom). S poukazem na četnou judikaturu současně Ústavní soud zdůraznil závaznost svého kasačního rozhodnutí pro obecné soudy, které budou věc znovu rozhodovat.

7. Vrchní soud proto znovu nařídil veřejné zasedání k projednání adhezního nároku poškozené, přesněji jeho zbytku, který činí 350 000 Kč. [příjmení] 150 000 Kč již byla poškozené pravomocně přiznána a ode dne 17. 12. 2021 mohla být na mladistvém vymáhána. K nařízení dalšího jednání ve věci adhezního nároku poškozené došlo ale až poté, co byl vrchnímu soudu k jeho žádosti soudem prvního stupně předložen trestní spis, ze kterého vrchní soud zjistil, že soudem prvního stupně bylo v mezidobě rozhodnuto usnesením ze dne 23. 11. 2023, č. j. 58 Tm 4/2019-665, s předchozím souhlasem státního zástupce podle § 83 odst. 1 tr. zákoníku o tom, že mladistvý [jméno] [jméno] se ve zkušební době osvědčil. I přes tuto skutečnost a obecnou úpravu v trestním řádu, podle které není přípustné vést řízení pouze o nároku poškozeného za situace, kdy trestní stíhání je už pravomocně skončeno, natož je-li odsouzení obviněného vykonáno a zahlazeno (srovnej § 265, § 265m, § 271 odst. 2, § 284 odst. 3 tr. ř. nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod č. 36/1980-II Sb. rozh. tr.), vrchní soud, vzhledem ke své povinnosti respektovat závěry Ústavního soudu prezentované ve výše citovaném nález, protože podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou soudy vázány vykonatelným rozhodnutím Ústavního soudu, přičemž v situaci rei iudicatae jsou požadavky plynoucí z uvedeného článku Ústavy ještě přísnější, než v situaci precedentu plynoucího z rozhodování v jiných, byť podobných případech (srovnej plenární nález Ústavního soudu Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007), v adhezním řízení pokračoval.

8. Nyní je pro přehlednost vhodné znovu připomenout obsah odvolacích námitek poškozené. Zmocněnkyně [titul] [jméno] [příjmení] v jejím zastoupení argumentovala tím, že požadovaná částka 500 000 Kč odpovídá vysoké intenzitě dopadu činu mladistvého na její další život. Zdůraznila, že poškozená je dítě trpící autistickou poruchou a poruchou pohlavní identity. Podle znalců zkoumajících její duševní stav sice nebyla schopna plně chápat jednání mladistvého, ale na druhou stranu bylo jasně doloženo, že nic z toho, co se stalo, dělat nechtěla a byla k tomu donucena pod nátlakem a ze strachu, že jí mladistvý něco udělá. Současně konstatovala, že žalované jednání mělo, a především bude mít, vliv na její život. Událost v léčebně v Bohnicích poškozená označila před znalci za nejhorší zážitek v životě. Od té doby se hůře soustředí, zejména ve škole. Na předmětnou událost si někdy vzpomene a necítí se u toho dobře. Občas se jí také zdají ošklivé sny. To jsou podle zmocněnkyně symptomy posttraumatické stresové poruchy, která se dosud nerozvinula jenom kvůli nízkému věku dítěte. V budoucnu je však velká pravděpodobnost, že až bude událostem rozumět, bude mít prožité sexuální trauma na její život velice negativní dopad. Jednání, kterého se na ní dopustili tři nezletilí chlapci zneužívající její bezbrannosti, se pak může projevit i v problematickém navazování přátelských vztahů v kolektivu a jistě ovlivní i její vztahy partnerské a rodinné.

9. K požadované částce 500 000 Kč zmocněnkyně připomněla, že mladistvý způsobil újmu úmyslně, ačkoli si byl vědom nízkého věku oběti, které v podstatě svým jednáním znemožnil žít plnohodnotný život.

10. Ve veřejném zasedání zmocněnkyně v zastoupení poškozené setrvala na uplatněném nároku v jeho původní výši, tj. domáhala se, aby poškozené bylo přiznáno dalších 350 000 Kč. Na

podporu návrhu uvedla, že mladistvý poškozené vyjma tří dříve poskytnutých splátek nic nezaplátil a že poškozená i nadále vnímá událost z Psychiatrické nemocnice Bohnice jako její nejhorší zážitek. K možnosti znaleckého zkoumání poškozené k jejímu aktuálnímu stavu konstatovala, že poškozená trvale trpí poruchou autistického spektra a je mentálně handicapovaná. S ohledem na svůj psychický stav není schopna podrobit se vyšetření mimo Prahu, aktuálně lze sehnat znalce specializujícího se na osoby s diagnostikovanou poruchou autistického spektra až v Pardubicích.

11. Mladistvý k adheznímu nároku uvedl, že v současné době žije u své matky v České Lípě, pracuje a jeho příjem činí cca 24 000 Kč měsíčně. S ohledem na předešlé dluhy je aktuálně v insolvenční. Výši dluhů nebyl schopen mladistvý uvést ani odhadem. Obhájce mladistvého k tomu podotkl, že pokud je mu známo, v předmětném insolvenčním řízení Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl o oddlužení mladistvého. Dále zopakoval stanovisko obhajoby, že adhezní nárok není uplatňován důvodně vzhledem k tomu, že poškozená podle původních tvrzení její matky nevykazovala žádné známky duševních útrap a teprve poté, co byl podán návrh na náhradu nemajetkové újmy, začala tvrdit opak. K povinnosti mladistvého zaplatit poškozené finanční satisfakci ve vyšší, než doposud přiznané částce obhájce poukázal i na skutečnost, že s ohledem na obsah výpovědi svědka primáře MUDr. Michala Považana v předchozím veřejném zasedání v této věci u vrchního soudu podal jeho klient návrh na obnovu řízení s tím, že i nadále popírá svou vinu a má za to, že výsledkem zaměstnanců Psychiatrické nemocnice Bohnice se prokáže, že se skutek, kterým byl uznán vinným, stát nemohl. S ohledem na tyto skutečnosti v zastoupení mladistvého navrhl, aby vrchní soud již přiznaný nárok na náhradu nemajetkové újmy nenavýšoval.

12. Z insolvenčního rejstříku vrchní soud zjistil, že dne 19. 5. 2023 mladistvý podal insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení ke Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci a věc je zde vedena pod sp. zn. [insolvenční spisová značka]. Dne 23. 2. 2024 uvedený soud rozhodl o schválení oddlužení s tím, že výše přihlášených pohledávek činila k tomuto dni 236 000 Kč, přičemž mezi věřiteli je i poškozená [jméno] [příjmení] s pohledávkou 120 000 Kč.

13. V reakci na rozsah a obsah uplatněných odvolacích námitek, se zřetelem na skutečnosti, které vyšly najevo ve veřejném zasedání, tj. že mladistvý v mezičase poškozené dobrovolně jinou satisfakci neposkytl a že aktuálně je v úpadku, který je řešen oddlužením vyvolaným z jeho podnětu, a s přihlédnutím k závaznému pokynu Ústavního soudu k výraznějšímu navýšení doposud přiznané peněžité náhrady nemajetkové újmy a k jeho právnímu názoru, že v této věci je potřeba přiznanou peněžitou náhradu navýšit více než v jiných případech týkajících se mladistvých pachatelů obdobných provinění, při kterých absentuje následek v podobě posttraumatické stresové poruchy či jinou vážné duševní újmy, vrchní soud znovu uvažoval všechny relevantní skutečnosti týkající se uplatněného nároku. Na věc přitom nahlédl prizmatem výhrad, které Ústavní soud vznesl vůči jeho předchozím úvahám a právním závěrům, a charakter újmy, kterou poškozená utrpěla, posoudil komplexně a vzal v potaz, že jde o specifickou situaci danou tím, že obětí provinění bylo dítě bezbranné a zranitelné nejen pro svůj nízký věk, ale i pro zjevnou vývojovou vadu, kterou trpí, a to poruchu autistického spektra, v důsledku čehož je významně narušená schopnost poškozené orientovat se v sociálních situacích a schopnost jim porozumět.

14. Naproti tomu jako irelevantní shledal vrchní soud žádost obhajoby, aby do svých úvah promítnul, že mladistvý podal návrh na povolení obnovy řízení, a z tohoto důvodu k navýšení již přiznané peněžité situace nepřistoupil. V současné době je totiž odsuzující rozsudek pravomocný a z této skutečnosti je povinen vrchní soud vycházet. Nepřísluší mu spekulovat o možném výsledku podaného návrhu na obnovu řízení. Zde je vhodné pro úplnost ještě uvést, že k okolnostem, za kterých ke spáchání činu došlo, vrchní soud na žádost obhájce mladistvého v pořadí druhém veřejném zasedání vyslechl primáře dětského oddělení Psychiatrické nemocnice Bohnice MUDr. Michala Považana, na jehož výpovědi je návrh na podání obnovy řízení podle

sdělení obhájce postaven. Jmenovaný svědek vysvětlil, že nezletilá [jméno] [příjmení] byla hospitalizována na dětském psychiatrickém oddělení dne 17. 7. 2018 pod tlakem sociálního odboru v místě bydliště, a to kvůli podezření na zanedbání péče. Maminka s hospitalizací nesouhlasila, takže do 24 hodin došlo k propuštění nezletilé na negativní revers. Obvodní soud i sociální odbor však shledaly obavu o zdraví poškozené a další hospitalizace po opakovaném tlaku těchto institucí nastala dne 10. 9. 2018 a trvala do dne 23. 11. 2018. Protože poškozená má chlapecký genitál, byla umístěna na chlapecký pokoj. Jedná se o všeobecný konsenzus všech psychiatrů v této republice. Žádné nežádoucí chování směrem k poškozené personál nemocnice nezaznamenal a poškozená sama si na nic takového nestěžovala. Svědek dále vypověděl, že mladistvý [jméno] [jméno] byl hospitalizován v Psychiatrické nemocnici v Bohnicích ode dne 18. 9. 2018 s velmi závažným průběhem toxické psychózy. I přestože nebyl plnoletý, byl na začátku hospitalizován na dospělém oddělení vzhledem k síle a závažnosti příznaku, následně byl přeložen na chlapeckou část dětského psychiatrického oddělení v Bohnicích, kde byl nejprve v trvalém dohledu, což obnášelo uzamčenou místnost, kamerový systém a kontrolu lékařským personálem. Tento způsob hospitalizace na dětském oddělení trval do dne 1. 10. 2018, přičemž do tohoto data k němu neměl přístup žádný pacient či pacientka. Po mírném zlepšení psychického stavu se trvalý dohled změnil na kontaktní dohled. Kontaktní dohled je způsob dohledu na pacienta, kdy lékař rozhoduje o tom, co pacient v dané chvíli může a nemůže dělat, a jediné sestry mají právo s pacientem přijít do kontaktu. V rámci takto zvýšeného dohledu, který trval do dne 7. 10. 2018, sestra, lékař a psychologové monitorují průběh hospitalizace a dělají o tom záznamy. Po období kontaktního dohledu následoval běžný zvýšený dohled, kdy sestra a lékař musí opakovaně pacienta sledovat, vyhodnocovat jeho psychický stav, nicméně už neplatí zákaz kontaktu s jiným pacientem bez přítomnosti některého dospělého pracovníka dětského oddělení. Pokud jde o poškozenou, svědek potvrdil, že u ní trvalý dohled nikdy nebyl, protože její stav nebyl vyhodnocen jako rizikový z pohledu orientace, agrese, nebezpečnosti pro ni či pro jiné pacienty. Fungovala v režimu standardního zvýšeného dohledu.

15. Orbiter dictum vrchní soud k výpovědi jmenovaného svědka uvádí, že svědek jen upřesnil údaje týkající se hospitalizace mladistvého a jím užívaných léků a údaje o průběhu hospitalizace poškozené v Psychiatrické nemocnici Bohnice, které už byly známy soudu prvního stupně i obhajobě (srovnej přípis obhájce ze dne 9. 4. 2020 na č. l. 313 trestního spisu a lékařskou zprávu ze dne 16. 4. 2020 na č. l. 315 trestního spisu), a ze kterých vycházeli i znalci zkoumající duševní stav mladistvého a poškozené v rozhodné době (srovnej č. l. 33 až 35 trestního spisu, kde znalci citují ze zdravotnické dokumentace k průběhu ústavní léčby mladistvého [jméno] [jméno], a č. l. 56 až 60 trestního spisu, kde znalci citují ze zdravotnické dokumentace poškozené z překrývajících se období v psychiatrické nemocnici). Pokud jde o data týkající se ukončení trvalého dohledu a kontaktního dohledu u mladistvého, pak nezbyvá než poukázat na to, že v popisu skutku nejsou uvedeny přesné dny, kdy k útokům docházelo, neboť poškozená je nebyla schopna určit, nýbrž skutek je maximálně časově ohraničen dobou, po kterou mladistvý pobýval na dětském oddělení Psychiatrické nemocnice Bohnice, tj. od 25. 9. 2018 do 23. 11. 2018, kdy poškozená, která na tomto oddělení pobývala od 10. 9. 2018, byla z nemocnice propuštěna.

16. Vrchní soud konstatuje, že v posuzované věci bylo prokázáno, že jednáním mladistvého došlo k závažnému a úmyslnému zásahu do osobní integrity poškozené v intimní oblasti vlastní sexuality. Poškozená přitom pro svůj nízký věk, autistickou pervazivní vývojovou poruchu a pro zjevnou poruchu pohlavní identity byla v této oblasti osobou zvláště zranitelnou. S ohledem na mentální věk a vyspělost poškozené není na místě hovořit přímo o zásahu do svobody rozhodování o sexuálním životě, ale nepochybně byla zasažena její přirozená práva na důstojnost, čest i soukromí (§ 81 odst. 2 občanského zákoníku), což by objektivně jako trýznivé vnímal každý běžný člověk. Navíc je sexuální trauma u dětí obecně zvýšeně rizikové z hlediska pozdních následků, přičemž v konkrétnější rovině tohoto poškozeného je vzhledem k jeho základní

diagnóze vyšší riziko dekompenzace psychického stavu vlivem psychogenní zátěže (viz část znaleckých posudků zkoumajících duševní stav poškozené a jejich odpověď na otázku sekundární viktimizace na č. l. 68 tr. spisu). Skutečnost, že poškozená události popsala bez výrazných emočních projevů, nelze přeceňovat, protože je přirozeným projevem její autistické vývojové poruchy. Z údajů, které svěřila matce a znalcům, je zřejmé, že čin mladistvého pocítovala jako příkoří. Přestože neměla dostatečné mentální kapacity a zkušenosti vyhodnotit závažnost jednání mladistvého, jasně uvedla, že se jí jeho konání nelíbilo, že jí někdy i bolelo a že se mladistvému podvolila až pod nátlakem. K tomu je potřeba připočíst, že poškozená se nacházela v neznámém prostředí psychiatrické léčebny, kde byla hospitalizována proti vůli své i proti vůli své matky (viz lékařská zpráva na č. l. 182 tr. spisu), a byla zde podrobena pro ni novému a v mnoha směrech náročnému režimu, na který se musela adaptovat, takže si netroufla požádat o pomoc personál léčebny v obavě, že by to její hospitalizaci ještě prodloužilo. Z jejího počínání je zjevná neznalost posoudit, čemu je třeba se podvolit a čemu nikoliv, a zároveň to dokresluje její vnitřní pocity bezbrannosti, osamělosti a určitou ztracenost v pro ni neznámém prostředí. Na prožité události nezapomněla ani v domácím prostředí a vracela se k nim (např. tím, že kladla matce otázky o důvodech a podstatě sexuálních útoků).

17. Nesporné je i to, že skutečnému a účinnému odčinění nemajetkové újmy poškozené nepostačuje jen odsouzení mladistvého a je na místě újmu poškozené reparovat i zadostiučiněním v penězích, protože mladistvý v průběhu celého trestního řízení neprojevil nad svým jednáním lítost, poškozené se neomluvil a trestní opatření, které mu bylo podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže uloženo, akcentovalo primárně nápravný a výchovný charakter na úkor účelu sankčního, potažmo tedy i účelu satisfakčního.

18. Znovunastolenou otázkou, kterou se vrchní soud zabýval, je tedy jen to, jak vysokou finanční satisfakci je povinen mladistvý odčinit škodlivý zásah do přirozených práv poškozené, respektive o kolik je potřeba navýšit doposud přiznaný nárok poškozené. Vzhledem k výše konstatovanému požadavku na bezpodmínečné respektování kasačního nálezu a nepatřícnost konkurujících úvah ze strany obecného soudu (viz odst. 23 odůvodnění předmětného nálezu) vrchní soud při novém rozhodnutí vycházel z toho, že částka 150 000 Kč dostatečně nevystihuje intenzitu zásahu do osobnostních práv poškozené, která je specifickou zvlášť zranitelnou obětí, protože trpí poruchou autistického spektra a pohlavní identity, a nereflektuje duševní útrapy, které v souvislosti s traumatizujícím zážitkem poškozená utrpěla, a skutečnost, že mladistvý se provinění dopustil jako osoba plně nesvéprávná vzhledem ke svému věku a že řízení proti mladistvým má svá specifika, které se standardně promítají i do některých typů adhezních výroků (viz dosavadní rozhodovací praxe soudů pro mládež o náhradách nemajetkové újmy, kdy dochází k modifikaci přiznaných částek s ohledem na nízký věk pachatelů a skutečnost, že zásadně nemají vlastní zdroj příjmů a teprve se připravují na zaměstnání, takže vyšší částky jsou pro ně likvidační a tím současně i demotivující, pokud jde o vedení řádného života a nacházení si společenského uplatnění, což je účelem zákona o soudnictví ve věcech mládeže – viz § 1 odst. 2 z. s. m.) v tomto specifickém případě neumožňuje moderaci požadované náhrady tak zásadním způsobem, jak tomu bylo doposud, kdy poškozené byla přiznána peněžitá náhrada nemajetkové újmy nedosahující ani třetiny požadované částky.

19. Při určení nové výše peněžité satisfakce vrchní soud podle pokynu Ústavního soudu vycházel z výše náhrad nemajetkové újmy soudy stanovených ve srovnatelných případech z hlediska věku poškozené, opakovanosti znásilnění, úmyslu pachatele a absenci prokázané posttraumatické stresové poruchy. Konkrétně se jedná o věc sp. zn. 4 Tdo 482/2016, v níž Nejvyšší soud považoval za opakovaně vynucenou soulož, orální, anální a jiné formy pohlavního styku s nezletilou poškozenou, u které by podle znalců neměly vzniknout trvalé následky, odpovídající peněžitou satisfakci částku 300 000 Kč a o věc sp. zn. 7 Tdo 100/2020, kde Nejvyšší soud za přiměřenou peněžitou náhradu pro nezletilou poškozenou za opakované znásilnění a pohlavní zneužití formou vynucených souloží, análním pohlavním stykem a dalšími formami pohlavního

styku, označil částku 400 000 Kč, jakkoli negativní následky na psychice nezletilé poškozené podle obecných soudů, „nebyly v daném případě nijak mimořádně těžké“.

20. Z pohledu zmíněné judikatury se vrchnímu soudu jeví v posuzované věci, která se od shora uvedených případů liší zásadně pouze tím, že v nich šlo o dospělé pachatele, kteří byli na rozdíl od mladistvého plně svéprávní, přičemž tuto okolnost nelze podle Ústavního soudu přeceňovat, jako příléhavá částka 300 000 Kč. Takto navýšená částka podle mínění vrchního soudu odpovídá hlediskům, kterými se řídil Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích, na která Ústavní soud odkázal jako na závazné vodítko pro stanovení přiměřené náhrady nemajetkové újmy v této trestní věci, a v intencích pokynů Ústavního soudu aktuální ekonomickou situaci mladistvého reflektuje pouze podpůrně a přiměřeně tomu, že mladistvý v následujících letech může vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu a oboru, ve kterém se vyučil, reálně dosáhnout vyšších příjmů než doposud. Pro úplnost je k majetkové situaci mladistvého na místě ještě uvést, že insolvenční řízení vůči jeho majetku podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinného od 1. ledna 2008, překážku pro rozhodnutí v adhezním řízení nepředstavuje

21. Vyšší částku, tedy požadovaných 500 000 Kč, má vrchní soud za nepřiměřenou z následujících důvodů.

22. K udávaným následkům činu mladistvého, jejichž existenci zmocněnkyně poškozené odůvodňovala přiznání vyšší náhrady, je potřeba připomenout, že psychiatrická MUDr. Uhlíková shrnula svůj objektivní psychiatrický nález tak, že, „poškozený nekonzistentně udával nepříjemné vzpomínky na událost, nezjištěny flešbky, nutkavé myšlenky, nezjištěny změny emotivity ani chování v důsledku vyšetřované události“ (viz č. l. 66 trestního spisu) a prof. Weiss, ve svých znaleckých závěrech z psychologie a sexuologie výslovně uvedl, že, „aktuálně nebyly zjištěny následky způsobené jednáním podezřelého na psychickém vývoji poškozeného...“ (viz č. l. 67 trestního spisu). Ve společných znaleckých závěrech tito znalci uvedli, že, „V aktuálním vyšetření nebyly zjištěny psychické následky v důsledku vyšetřované události, ale sexuální trama u dětí je zvýšeně rizikové z hlediska pozdních následků, proto je vhodná terapeutická pomoc.“

23. Citovaným znaleckým posudkem z psychiatrie a psychologie tedy nebyly prokázány tak významné negativní následky na psychice poškozené, které by zakládaly nárok na výrazné navýšení finanční náhrady oproti výše zmíněné judikatuře. Konstatovaná nechuť k jídlu a problémy navazovat vztahy s cizími dětmi i dospělými byly u poškozené přítomny, jak správně poukázal soud prvního stupně, již před spácháním projednávaného činu a nejspíš se jedná o příznaky vývojové vady autistického spektra a Aspergerova syndromu. Pokud jde o fakt, že poškozená chodila po propuštění z nemocnice usínat společně se svou matkou (to podle sdělení zmocněnkyně v současné době už překonala), a vyhýbala se jejímu pohlazení, což zmocněnkyně v odvolání také označila za projevy psychické újmy, která byla poškozené činem mladistvého způsobena, z výsledku matky [jméno] [příjmení] u prvního veřejného zasedání vyplynulo následující. Matka spatřovala v chování poškozené změny, které se projevovaly zejména každodenním vyptáváním na otázky kolem sexuálních témat, a to nikoliv v rovině prosté zvědavosti, ale spíše s tím, proč jí mladistvý předmětné věci prováděl a co to vlastně znamená. Uvedla také, že poškozená se bojí usínat sama a má špatné sny. Po návratu z nemocnice nechtěla vůbec chodit mezi lidi a také nechtěla fyzický kontakt, vyhýbala se např. pohlazení. K dotazům soudu ovšem matka uvedla, že poškozená k jejímu pohlazení nebyla vstřícná ani před projednávanou událostí a že spolu chodily usínat už před umístěním do psychiatrické léčebny. Po návratu s tím jen znovu začaly.

24. Lze uzavřít, že v příčinné souvislosti s výše popsáním trestným jednáním mladistvého naplňujícím typové znaky skutkové podstaty zvláště závažného provinění znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea první i druhá, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a), písm. b) tr. zákoníku byla poškozené způsobena újma na jejích přirozených osobnostních právech a že poškozená činem mladistvého psychicky trpěla a vnímá jeho jednání jako svůj nejhorší zážitek a v myšlenkách se k němu stále

vrací. Nezralost a bezbrannost poškozené i její výše uvedené mentální hendikepy byly mladistvým cíleně (byť nijak hluboce promyšleně) využity, a to v přímém úmyslu dosáhnout vlastního sexuálního uspokojení navzdory jasně vyslovenému nesouhlasu poškozené. Mladistvý přitom použil i pohrůžky násilí, případně dokonce násilí, byť menší intenzity, která ale k překonání nesouhlasu poškozené postačovala. K útokům docházelo v průběhu téměř dvou měsíců opakovaně, a to různými způsoby pohlavního styku srovnatelného se souloží včetně útoků velmi intenzivních, resp. invazivních, jako opakovaný [anonymizováno 9 slov] [role v řízení]. Na druhou stranu nebylo prokázáno, že by čin mladistvého zanechal na psychice poškozené takové negativní následky, které by u ní vyvolaly posttraumatickou stresovou poruchu, jejíž existence by samozřejmě měla významný dopad na výši finanční satisfakce. Pro úplnost je ještě na místě připomenout, že mladistvý nemůže odškodňovat poškozenou za to, že byla přes diagnostikovanou poruchu pohlavní identity a zjevnou nezralost při nucené hospitalizaci v psychiatrické léčebně umístěna na pokoji s hochy, neboť on se na tomto rozhodnutí nijak nepodílel. Stejně jako nenese zodpovědnost za to, že trauma poškozené bylo prohloubeno jednáním dalších pacientů.

25. Vycházejí z výše uvedeného vrchní soud svým v pořadí třetím rozsudkem přiznal poškozené [jméno] [příjmení] k pravomocně stanovené peněžité satisfakci ve výši 150 000 Kč dalších 150 000 Kč, čímž původně stanovenou částku zdvojnásobil na celkem 300 000 Kč. Vrchní soud má za to, že celkově přiznaných 300 000 Kč ve spojení s morální satisfakcí, které se poškozené dostalo odsouzením mladistvého, je přiměřené zásahu do základních práv poškozené, který lze mladistvému přičítat k tíži, konkrétně do práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny. Se zbytkem uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy pak poškozenou odkázal podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních, neboť v trestním řízení nelze návrh poškozeného ani zčásti zamítnat. Poškozená tak má možnost i nadále se domáhat přiznání vyšší náhrady, přičemž v občanskoprávním řízení může navrhopvat a opatrovat důkazy, jejichž provedení nebylo pro trestní stíhání mladistvého potřebné.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný.

Lze proti němu podat dovolání. Dovolání se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení opisu písemného vyhotovení tohoto rozhodnutí. O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud.

Dovolání může podat nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch mladistvého, mladistvý pak pro nesprávnost výroku, který se jej bezprostředně dotýká.

Mladistvý může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno.

Důvody, pro které lze dovolání podat, jsou uvedeny v § 265b trestního řádu, nutný obsah dovolání je uveden v § 265f trestního řádu.

Praha 29. února 2024

JUDr. Pavla Augustinová
předsedkyně senátu